

ΓΚΑΡΙ
ΛΙΝΕΚΕΡ

& ΑΪΒΟΡ
ΜΠΑΝΤΙΕΛ

50 ΦΟΡΕΣ

ΠΟΥ ΤΟ

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

ΑΛΛΑΞΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΕΡΙΚΑ ΣΑΛΣΙΝΤΟ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

50 ΦΟΡΕΣ

ΠΟΥ ΤΟ

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

ΑΛΛΑΞΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

**ΓΚΑΡΙ ΛΙΝΕΚΕΡ
& ΑΪΒΟΡ ΜΠΑΝΤΙΕΛ**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΕΡΙΚΑ ΣΑΛΣΙΝΤΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

Για τον David και τον Dan, τους κορυφαίους σέντερ-φορ
της Sheffield North Wednesday και της Argyle Athletic. – ΑϊΒ. ΜΠ.

Πρώτη έκδοση Απρίλιος 2024

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ

Gary Lineker & Ivor Baddiel, *50 times football changed the world*, Puffin, 2022

ΚΕΙΜΕΝΟ Gary Lineker & Ivor Baddiel

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ Erica Salcedo

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Γιάννης Ιωαννίδης

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΙΩΝ Γιώργος Γιαννούσης

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ Ντίμη Μηλιώρη

ISBN 978-618-03-3974-1

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83974

Κ.Ε.Π. 5961 Κ.Π. 19842

© 2022, Gary Lineker and Ivor Baddiel (για το κείμενο)

© 2022, Erica Salcedo (για την εικονογράφιση)

© 2022, Shutterstock (για τα γραφικά)

© 2023, Εκδόσεις **METAIXMIO** (για την ελληνική γλώσσα)

Εκδόσεις **METAIXMIO**

Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα,

τηλ.: 211 3003500, fax: 211 3003562

metaixmio.gr • metaixmio@metaixmio.gr

Κεντρική διάθεση

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα,

τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562

Βιβλιοπωλεία **METAIXMIO**

Ασκληπιού 18, 106 80 Αθήνα,

τηλ.: 210 3647433, fax: 211 3003562

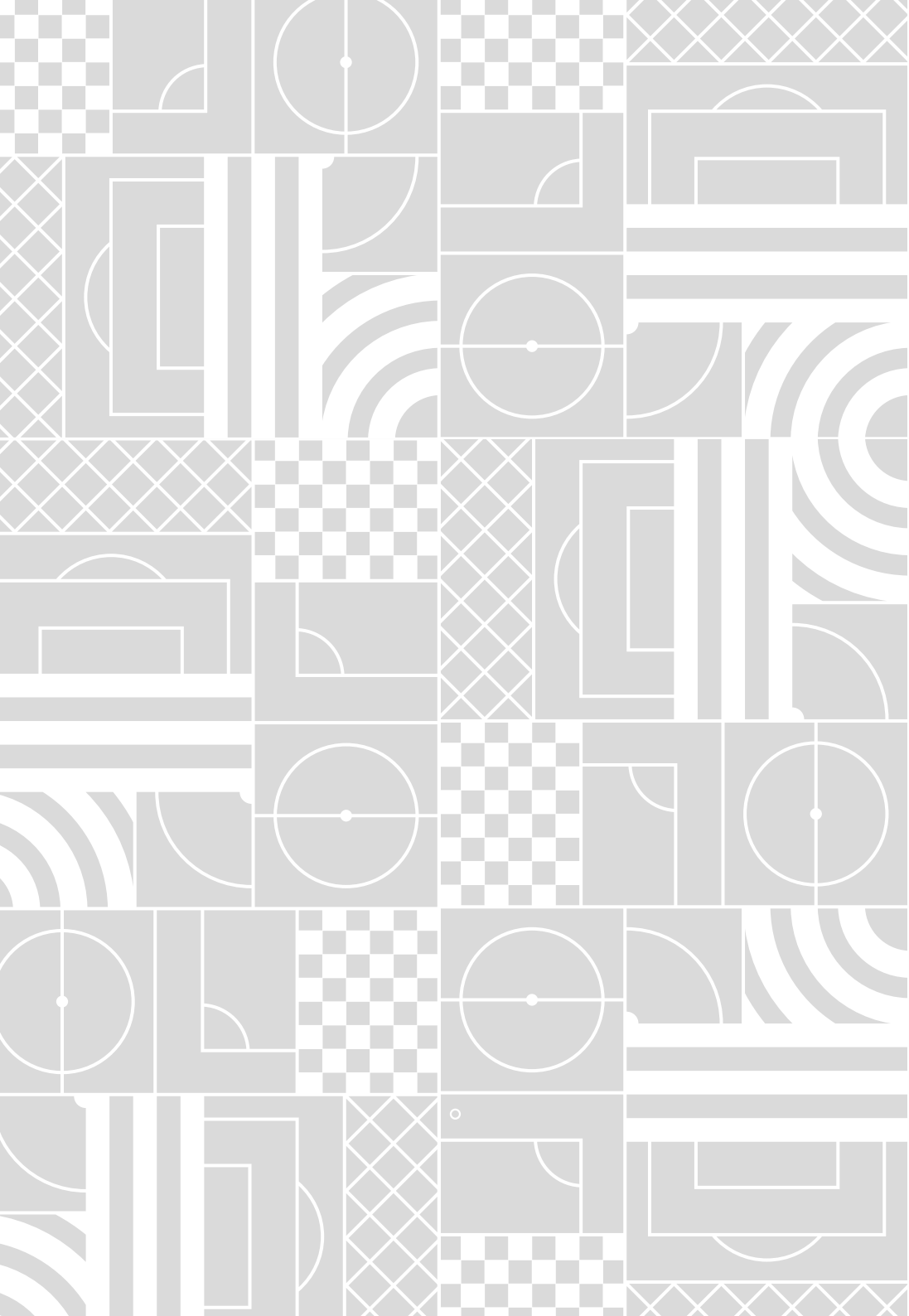
Πολυχώρος, Ιπποκράτους 118, 114 72 Αθήνα,

τηλ.: 211 3003580, fax: 211 3003581

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΠΡΩΤΙΕΣ	13
ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ	50
ΚΟΥΡΥΦΑΙΟΙ ΠΑΙΚΤΕΣ	95
ΑΧΤΥΠΗΤΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	132
ΦΟΒΕΡΑ ΜΑΡΚΑΡΙΣΜΑΤΑ	167
ΛΑΜΠΡΟΙ ΠΡΟΠΟΝΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΨΟΓΟΙ ΔΙΑΙΤΗΤΕΣ	205

ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΠΡΩΤΙΕΣ

Κανείς δεν είναι βέβαιος πότε οι άνθρωποι άρχισαν να παίζουν ποδόσφαιρο.

Υπάρχουν ενδείξεις ότι στην Κίνα πριν από δύο χιλιετίες παιζόταν ένα παιχνίδι με μπάλα. Ένα παρόμοιο άθλημα παιζόταν στην Ιαπωνία τον 7ο αιώνα μ.Χ. Γνωρίζουμε επίσης ότι παιχνίδια με μπάλα παίζονταν από τους αρχαίους Έλληνες, τους Ρωμαίους, τους Ινουίτ, τα τουρκικά φύλα, τους γηγενείς Αμερικανούς και Αυστραλούς, αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και... φαντάζομαι πως δε χρειάζεται να συνεχίσω!

Οι κανόνες για όλα αυτά τα παιχνίδια ήταν διαφορετικοί. Η κινεζική εκδοχή, γνωστή ως κούτζου, είχε ως κύριο στοιχείο το κλότσημα της μπάλας σε ένα δίχτυ, ενώ στο ιαπωνικό παιχνίδι κεμάρι ο στόχος των παικτών ήταν απλώς να κρατήσουν την μπάλα στον αέρα χωρίς να χρησιμοποιούν τα χέρια τους.

Μια που μιλάμε για μπάλες, θα πρέπει να σας πω ότι ήταν πολύ διαφορετικές απ' αυτές που χρησιμοποιούμε σήμερα. Πολλές ήταν φτιαγμένες από δέρμα ζώων, σφικτοπλεγμένα φύλλα ή ρίζες. Στη μεσαιωνική Αγγλία, όπου οι κανόνες θύμιζαν την ιαπωνική εκδοχή, χρησιμοποιούσαν ακόμα και ουροδόχες κύστες γουρουνιών φουσκωμένες με αέρα!

Μέχρι τη δεκαετία του 1850, μια σχετικά ενιαία μορφή ποδοσφαίρου παιζόταν σε ορισμένα σχολεία της Βρετανίας, αν και οι κανόνες διέφεραν από μέρος σε μέρος. Έτσι, το 1863, έντεκα μέλη ποδοσφαιρικών συλλόγων και σχολείων του Λονδίνου συναντήθηκαν και ίδρυσαν την περίφημη Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία. Στόχος τους ήταν να θεσπίσουν ένα σύνολο κοινών κανόνων, ώστε όλες οι ομάδες της Βρετανίας να μπορούν να παίζουν μεταξύ τους. Χρειάστηκε να περάσει αρκετός καιρός, αλλά τελικά, στις 8 Δεκεμβρίου 1863, η ομοσπονδία δημοσίευσε τους λεγόμενους **«Κανονισμούς του Ποδοσφαίρου»**.

Υπάρχουν αρκετές διαφορές μεταξύ των κανονισμών εκείνης της εποχής κι αυτών που χρησιμοποιούμε στις μέρες μας. Για παράδειγμα, δεν υπήρχε οριζόντιο δοκάρι, οι ομάδες άλλαζαν πλευρές κάθε φορά που σημειωνόταν γκολ, οι παίκτες μπορούσαν να πιάσουν την μπάλα με τα χέρια, και σίγουρα δεν υπήρχε VAR.

Το παιχνίδι άρχισε να εξελίσσεται και να αλλάζει, και το ίδιο συνέβη με τους κανονισμούς. Πολλές ήταν οι «πρωτιές» που καταγράφηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου στη Βρετανία.

1872 Πρώτος επίσημος διεθνής αγώνας. Η Αγγλία έπαιξε εναντίον της Σκωτίας και το παιχνίδι έληξε ισόπαλο **1-1**. (Ευτυχώς και για τις δύο ομάδες, δεν έπαιξαν παράταση.)

1891 Πρώτο πέναλτι. Η Γουλβερχάμπτον Γουόντερερς, η γνωστή μας Γουλβς, ήταν η πρώτη ομάδα που σκόραρε με πέναλτι, στις 14 Σεπτεμβρίου, σ' έναν αγώνα που έληξε με νίκη **5-0** εναντίον της Άκρινγκτον.

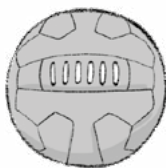

1928 Πρώτες αριθμημένες φανέλες. Στις 25 Αυγούστου, η Άρσεναλ και η Τσέλσι έγιναν οι πρώτες ομάδες που χρησιμοποίησαν αριθμημένες φανέλες. Πρώτη φορά που συνέβη το ίδιο σε τελικό κυπέλλου ήταν το 1933, όταν η Έβερτον έπαιξε εναντίον της Μάντσεστερ Σίτι. Οι παίκτες της Έβερτον είχαν τους αριθμούς 1 έως 11 και οι παίκτες της Μάντσεστερ Σίτι 12 έως 22.

1965 Πρώτη αλλαγή σε αγώνα πρωταθλήματος. Κάθε ομάδα είχε δικαίωμα για μία αλλαγή. Ο πρώτος παίκτης που μπήκε ως αλλαγή ήταν ο Κιθ Πίκκοκ της Τσάρλτον στο παιχνίδι εναντίον της Μπόλτον.

1971 Πρώτος τελικός κυπέλλου γυναικών. Στη διοργάνωση συμμετείχαν ομάδες από την Αγγλία, τη Σκωτία και την Ουαλία, και η αγγλική Σαουθάμπτον επικράτησε της σκοτσέζικης Στούαρτον Θιστλ με **4-1** στον τελικό. Η Σαουθάμπτον ήταν η αδιαφιλονίκητη υπερδύναμη της εποχής, κατακτώντας οκτώ από τις πρώτες έντεκα διοργανώσεις.

Στην ιστορία του ποδοσφαίρου υπήρξαν πολλές ακόμα πρωτιές που άλλαξαν –λιγότερο ή περισσότερο– το άθλημα. Καθεμία από τις αλλαγές αυτές βοήθησε να γίνει το ποδόσφαιρο το σπουδαίο παιχνίδι που παρακολουθούμε στις μέρες μας. Όμως πολλές από τις ιστορίες που θα μάθουμε σ' αυτό το κεφάλαιο επέφεραν ακόμα μεγαλύτερες αλλαγές εκτός γηπέδου και, χωρίς υπερβολή, ταρακούνησαν τον κόσμο ολόκληρο.

1

ΑΡΘΟΥΡ ΓΟΥΟΡΤΟΝ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΜΑΥΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΣΤΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Ο Άρθουρ Γουόρτον γεννήθηκε το 1865 στο Τζέιμσταουν της Χρυσής Ακτής, στη Δυτική Αφρική. Μην πάτε να την ψάξετε στον χάρτη: η Χρυσή Ακτή είναι στις μέρες μας η Γκάνα, ενώ το Τζέιμσταουν είναι πια μέρος της Άκρα, της πρωτεύουσάς της.

Δε γνωρίζουμε πολλά για τα νεανικά χρόνια του Άρθουρ, αλλά στα δεκαεννιά του μετακόμισε στο Ντάρλινγκτον της βορειοανατολικής Αγγλίας. Σκοπός του ήταν να εκπαιδευτεί ως ιεραπόστολος (κάποιος που ταξιδεύει στον κόσμο και μιλάει για τη θρησκεία). Στον Άρθουρ άρεσε αυτό που είχε επιλέξει, όμως φαίνεται πως του άρεσε ακόμα περισσότερο να γυμνάζεται, γιατί δεν άργησε να γίνει αθλητής πλήρους απασχόλησης.

Ωστόσο, δεν άρχισε να παίζει ποδόσφαιρο αμέσως. Ασχολήθηκε με το κρίκετ, την ποδηλασία, ενώ ήταν επίσης και σπρίντερ. Το **1886** έσπασε το παγκόσμιο ρεκόρ στις 100 γιάρδες (περίπου 91 μέτρα), καλύπτοντας την απόσταση σε μόλις 10 δευτερόλεπτα!

Ήταν ασφαλώς πολύ γρήγορος, αλλά στα πρώτα του ποδοσφαιρικά βήματα δεν προσπερνούσε τους αντιπάλους του σαν αστραπή, καθώς έπαιξε ως τερματοφύλακας στην Ντάρλινγκτον.

Ήταν μια έξυπνη κίνηση από την Ντάρλινγκτον – ο Άρθουρ ήταν απίθανος στο τέρμα. Λέγεται πως ήταν μοναδικός τεχνίτης και είχε φοβερή γροθιά – και μ' αυτό εννοούσαν τον τρόπο που χτυπούσε την μπάλα και όχι τους αντιπάλους του (ελπίζω)!

Είχε, επίσης, πολλούς άσους στο μανίκι. Συχνά γράπωνε την μπάλα ανάμεσα στα πόδια του, ενώ μερικές φορές τραβούσε το οριζόντιο δοκάρι προς τα κάτω (εκείνη την εποχή δεν ήταν παρά μια απλή ταινία), με αποτέλεσμα τα σουτ των αντιπάλων του να μη βρίσκουν στόχο – αν το έκανε αυτό στις μέρες μας, θα δεχόταν σίγουρα κόκκινη κάρτα!

Σύντομα πήρε μεταγραφή στην Πρέστον Νορθ Εντ, μία από τις κορυφαίες ομάδες της Αγγλίας εκείνη την εποχή. Ένας δημοσιογράφος περιέγραψε έναν από τους αγώνες του ως **«την κορυφαία εμφάνιση τερματοφύλακα που έχω δει εδώ και χρόνια»**. Μετά την Πρέστον ο Άρθουρ έπαιξε στη Ρόδεραμ Τάουν, στη Σέφιλντ Γιουνάιτεντ, στη Στάλιμπριτζ Ρόβερς και την Άστον Νορθ Εντ, προτού ολοκληρώσει την καριέρα του στη Στόκπορτ Κάουντι το **1902**.

Εξακολουθούσε να παίζει κυρίως ως τερματοφύλακας, αλλά μερικές φορές, αν χρειαζόταν, έπαιζε και σε άλλες θέσεις, αξιοποιώντας την απίστευτη ταχύτητά του για να προσπερνά τους αντιπάλους από τα πλάγια.

Ως επαγγελματίας ποδοσφαιριστής, ο Άρθουρ κέρδιζε πολλά χρήματα και συχνά δώριζε μέρος του μισθού του για να βοηθήσει ανθρώπους που είχαν ανάγκη. Δυστυχώς, μετά την αποχώρησή του από το ποδόσφαιρο, η ζωή του Άρθουρ έγινε δύσκολη. Σταδιακά ξόδεψε όλα τα χρήματα που κέρδισε από την αθλητική του καριέρα και αναγκάστηκε να εργαστεί ως ανθρακωρύχος για να συντηρήσει την οικογένειά του.

Έφυγε από τη ζωή το **1930** και κηδεύτηκε σε τάφο χωρίς επιτύμβια στήλη. Για πολλά χρόνια τα επιτεύγματα του Άρθουρ δεν έτυχαν της αναγνώρισης που άρμοζε σ' έναν πρωτοπόρο αθλητή. Το **1997**, ωστόσο, έπειτα από μια εκστρατεία της αντιρατσιστικής οργάνωσης **Το ποδόσφαιρο ενώνει, ο ρατσισμός χωρίζει** (βλέπε σελίδα 170), ο τάφος του απέκτησε επιτύμβια στήλη και την επόμενη χρονιά εκδόθηκε η βιογραφία του με τίτλο: *Ο Πρώτος Μαύρος Ποδοσφαιριστής, Άρθουρ Γουόρτον, 1865-1930: Μια Απουσία Μνήμης*.

Το **2003** ο Άρθουρ έλαβε επιτέλους την ποδοσφαιρική αναγνώριση που του άξιζε και έγινε δεκτός στο Πάνθεον του Βρετανικού Ποδοσφαίρου. Έντεκα χρόνια αργότερα το άγαλμά του τοποθετήθηκε στο Εθνικό Κέντρο Ποδοσφαίρου στο Σεντ Τζόρτζις Παρκ.

Σήμερα, η ιστορία του Άρθουρ είναι πια ευρέως γνωστή κι έχει γίνει πηγή έμπνευσης για ποδοσφαιριστές όπως ο Βιβ Άντερσον (ο πρώτος μαύρος που έπαιξε στην Εθνική Αγγλίας) και ο Μάρκουσ Ράσφορντ, καθώς και ο σπρίντερ Γιουσέιν Μπολτ. Η επίδρασή του έχει ξεπεράσει τα στενά όρια των αγωνιστικών χώρων.

Το Ίδρυμα Άρθουρ Γουόρτον έχει στόχο την καταπολέμηση του ρατσισμού και την προώθηση της διαφορετικότητας στον αθλητισμό, αλλά και πέρα από αυτόν. Μέσα από εκπαιδευτικές δράσεις και ποικίλες εκδηλώσεις η ιστορία του Άρθουρ αξιοποιείται για να εμπνεύσει τους νέους. Όπως δήλωσε ο ιδρυτής του, Σον Κάμπελ:

«Οι ζωές των μαύρων θα αποκτήσουν την αξία που τους αρμόζει μόνο όταν η ιστορία τους γίνει μέρος του πολιτισμού και του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Πρότυπα σαν τον Άρθουρ μάς βοηθούν να πετύχουμε τον σκοπό μας».

Ως τερματοφύλακας, ο Άρθουρ έσωσε πολλές φορές την εστία του. Τώρα η προσωπική του ιστορία έχει σωθεί από τη λήθη και παίρνει τη θέση που της αξίζει στα βιβλία της Ιστορίας, εμπνέοντας τις γενιές που έρχονται.

Το παράδειγμα του Άρθουρ άνοιξε τον δρόμο για πάρα πολλούς ταλαντούχους σύγχρονους ποδοσφαιριστές. Είναι σπουδαίο ότι έλαβε επιτέλους την αναγνώριση που του άξιζε. Ήταν ένας πρωτοπόρος του αθλητισμού και ελπίζω η ιστορία του να μας φέρει ένα βήμα πιο κοντά σε μια κοινωνία στην οποία κανείς δε θα υφίσταται διακρίσεις εξαιτίας του χρώματος του δέρματός του – στα αποδυτήρια, στο γήπεδο, αλλά και πέρα από τους αγωνιστικούς χώρους.

ΜΗΠΩΣ ΕΧΕΤΕ ΑΚΟΥΣΕΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟ ΑΓΩΝΑ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΕ ΜΕΤΑΞΥ
ΑΝΤΙΠΑΛΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ;

Ή ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΟΥ ΑΠΕΔΕΙΞΕ
ΟΤΙ ΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ ΕΙΝΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ;

ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΙΖΟΥΜΕ ΟΤΙ ΔΕΝ ΞΕΡΑΤΕ ΠΩΣ ΜΙΑ ΟΜΑΔΑ
ΚΕΡΔΙΣΕ ΚΑΠΟΤΕ ΕΝΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΠΕΤΥΧΕΙ ΟΥΤΕ ΕΝΑ ΓΚΟΛ!

Σ' αυτό το απίθανο διασκεδαστικό βιβλίο, ο θρυλικός ΓΚΑΡΙ ΛΙΝΕΚΕΡ μοιράζεται μαζί μας τις 50 ΑΓΑΠΗΜΕΝΕΣ ΤΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ. Οι ιστορίες που μας διηγείται αναδεικνύουν τα συγκινητικά, συναρπαστικά όσο και θαυμαστά γεγονότα, τα οποία άλλαξαν την ιστορία του αθλήματος –και κάποιες φορές και τον κόσμο ολόκληρο– για πάντα.

Ο Λίνεκερ απονέμει επίσης τα Βραβεία Ανεκτίμητης Προσφοράς σε ανίκανες ομάδες, φοβηρούς παίκτης και ακτύπητους προπονητές, χαρίζοντας στους φίλους του ποδοσφαίρου ένα μοναδικό έργο που ξεχειλίζει από τη μαγεία του δημοφιλέστερου αθλήματος στον πλανήτη!

ISBN: 978-618-03-3974-1

9 786180 33974 1

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83974

metaixmio.gr

